

PRAŽSKÝ

12*2024

přehled

KULTURNÍCH POŘADŮ

72. ročník

S námi máte přehled!

B A Ť
M A N

**DIVADLO
NA JEZERCE**

Baťa. Švec, který dobyl svět.

JAROSLAV KERLES

DIVADLO SVĚT / THEATRUM MUNDI

Novoměstská radnice
PRAHA

Galerie v přízemí Novoměstské radnice,
Karlovo nám. 1/23, Praha 2

5. 12. 2024 – 5. 1. 2025

út – ne 10:00 – 18:00, kromě státních svátků

www.nrpraha.cz, www.jaroslavkerles.cz

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

Hlavní partneři:

PrimetimeMedia
Unique Connection

repam

LARSON JUHL

Partneři:

Milí čtenáři,

přichází adventní čas, který nás přenesení do pokojných dnů vánočních. Na bilancování máme ještě čas. Zatím postačí se zastavit, zamyslet a vzpomenout na všechny, kdo vás v letošním roce obohatili. Běhání po obchodech nechte jiným a zkuste využít čas jinak. Třeba návštěvou pečlivě vybraného představení, koncertu, výstavy

nebo adventních instalací ve veřejném prostoru. Zde jsou má prosincová doporučení.

V Divadle na Jezerce se můžete těšit na premiéru nového představení Batman, který, jak sám název napovídá, se věnuje životu a dílu našeho nejproslulejšího podnikatele Tomáše Bati. V hlavní roli se předstává David Suchařípa, dále hrají Miluše Šplechtová, Ivo Šmoldas nebo Jan Řezníček v režii Petra Vacka. Jste srdečně zváni.

V kinech uvidíte hned několik zajímavých premiérových snímků, mj. životopisný dokument o Andy Warholovi, ikoně 20. století, který se narodil v USA jako syn chudých slovenských přistěhovalců. Fascinující životní dráha jednoho z nejvlivnějších umělců všech dob jistě stojí za zhlédnutí. Dalším novým dokumentem je film Echt režiséra Tomáše Merty, který přibližuje osudy jeho otce, významného českého malíře Jana Merty. Do třetice nás v kině čeká další portrét věhlasného umělce, tentokrát francouzského zpěváka Charlese Aznavoura, který odkrývá nejen jeho úspěchy, ale i těžké životní chvíle a rozhodnutí. Přejí povznášející zážitky.

V Centru současného umění DOX v pražských Holešovicích na vás čeká hned několik netradičních výstav, z nichž bych vyzvedla expozici děl sochaře Stefana Milkova. Jedná se o dosud nejrozsáhlejší samostatnou výstavu tohoto umělce, který na české scéně působí již od poloviny 80. let. Zakládající člen skupiny Tvrdohlaví patří k našim předním současným výtvarníkům. Inspirovatelství záležitost.

Příjemné chvíle můžete strávit s celou rodinou třeba na Chvalském zámku, kde je o adventních nedělích připraven bohatý program, betlém Heleny Zmatlíkové, workshopy, zajímavé výstavy, divadelní představení nebo příjemná kavárna v zámecké Kočárovně. Určitě zajděte.

Přejí všem našim čtenářům příjemné a klidné vánoční svátky, hojnost darů duchovních a výjimečné kulturní zážitky.

Alice Braborcová, odpovědná redaktorka

2

rozhovor	2
s herečkou Magdalenou Reifovou	
architektura	3
Za poklady pražské architektury	
KAM s Vojtěchem Kašparem za památkami	4
redakce zve	6
Příběh českého grafického designu	
Bzukot školních zahrad	
Vojtěch Kubašta, jedinečný ilustrátor a průkopník	8
knížní tipy	7
pražská kultura před 67 lety	10
ohlédnutí	11
Hana Brejchová	
kalendárium	10
divadla	18
film	24
koncerty	26
kluby, kulturní centra	30
galerie, výstavy	32
památky	36
muzea	40
volnočasové aktivity	46
křížovka, soutěže, výherci	48

PRAŽSKÝ PŘEHLED

kulturních pořadů

měsíčník, ročník LXXII

vydává: Vydavatelství KAM po Česku, s. r. o.

Kubelíkova 1108/30, 130 00 Praha 3 | IČ: 04892232 | tel.: +420222944816-7 | mobil: +420602223279 | e-mail: redakce@kamocesku.cz | www.kamocesku.cz | registrováno: MK ČR E 10266 | ISSN 0862-9293

grafický design: KAM po Česku

distribuce: elektronicky, zajišťuje redakce

předplatné: Vydavatelství KAM po Česku, s. r. o.

foto na titulní straně: Divadlo Na Jezerce

Za zveřejnění inzerce a PR článků odpovídá zadavatel. Za změnu programu odpovídá pořadatel. Veškerá práva včetně práva reprodukce jsou vyhrazena. © Vydavatelství KAM po Česku, s. r. o.

s herečkou

Magdalenou Reifovou

Magdalena Reifová, jinak také nezapomenutelná ubulená kudrlinka Blanka z Pánů kluků, podnikavá Magda z komedie Brácha za všechny peníze nebo její hlas, co dal osobnost chůvě Fine ze sitcomu Chůva k pohledání... Ale hlavně je to Majda z Kouzelné školky, kterou děti milují.

Rozhodně se nepovažuji za „scenáristku“. Nikdy jsem tento obor nestudovala. Ale je pravda, že s dětmi pracuji a hraji už spoustu let. Nejen na divadle, ale především v televizi. Tím pádem mám výhodu „domácího prostředí“, protože za ty roky znám přednosti i úskalí televizní práce. Jde především o komunikaci s loutkou, která má svá omezení. Ono se leckdy něco hezky napíše, ale praxe je jiná. Tak se nějak nabízí, že trochu víc vím, o čem a jak si s dětmi hrát a hlavně jak to realizovat. A z toho mám opravdu radost. Je to velká výzva.

Jaká je spolupráce s Petrem Vackem?

Myslíte mého druhého „skoromanžela“? :) Občas jsem s ním častěji, než se svou rodinou. S Petrem se známe už hodně dlouho. Poznali jsme se při nahrávání dětské desky „Splašil se kůň našší“. Byl to takový projekt divadla Sklep. Texty napsal Jan Vodňanský a hudbu složila Hanka Navarová. Písničky jsme pak hráli se „sklepáčkou“ kapelou v Praze na Dobešce. Ale písničky přibývaly a CD se kupily, a nás bavilo zpívat dětem, i když nejsme žádní zpěváci. A tak nás s Péťou napadlo přidat k tomu i divadlo. Dnes nám píše písničky i náš kolega Tomáš Svoboda, a tak máme stále spoustu inspirace a hrajeme spolu dodnes. A Péťa? Já ho miluju! Jeho bezprostřednost, hravost, ale i soustředěnost a na druhé straně totální roztržštěnost. Hraní s Petrem se jmenuje: „bud' vždy ve střehu“. To je ale na tom právě to zábavné a vzrušující. Tím pádem je jasné, že žádné naše představení není stejné. Ale my se těšíme, co na nás čeká! Slyšíme na sebe i na každého, kdo sedí v hledišti, a každé představení si užíváme, jako malé děti.

Věra Plívová Šimková a Vaše jedna z prvních filmových rolí ve filmu Páni kluci. Jak vidíte dnes tuto spolupráci?

To je pěkná otázka. Až po letech jsem si uvědomila, jak moc mě poznamenalo dětství v blízkosti Věry Plívové Šimkové. A vlastně mi čím dál tím víc dochází, jak byla odvážná, když svůj život a svůj talent věnovala právě dětem. Protože to je odvaha. Víte, práce s dětmi a především pro děti, se velmi často podceňuje a leckdy nedoceňuje. A přes to všechno všichni milujeme pohádky, nejen na Vánoce! Neznám nikoho, kdo by nechtěl najít v okapu třeba Krokodýla, hledat poklad s Pány kluky nebo zažít opravdovou koulovačku s Šibeničáky a zažít tu nejbáječnější Pouť. Nejen tohle nám uměla Věra ukázat, protože nikdy neztratila dětskou duši a uměla se stále koukat na svět dětskýma očima. Její filmy patří k tomu nejnejnej – na co se podíváme vždycky rádi, i když nám není do zpěvu. A hlavně její filmy asi nikdy nezestárnou. Je to náš poklad. A já jsem moc pyšná, že jsem ji mohla poznat a možná na ni i maličko navázat.

Scénáře pro Kouzelnou školku, co to pro Vás znamenalo?

To je hodně těžké, ale asi narážíte na to, že mám možnost si některé díly Kouzelné Školky psát sama.

„Hraní s Petrem se jmenuje „bud' vždy ve střehu“.

Dětský divák – jak ho zaujmout?

My vlastně hrajeme pro děti všech věkových kategorií, tedy pro babičky, tatínky i pro „malkáše“. Naše představení jsou věkově neomezená od tří do sta let. Jediné, co je důležité, je chtít si hrát a nebat se ničeho, trochu se uvolnit a nechat se vtáhnout do dětského světa. A teď zrovna opět chystáme pro všechny velikou předvánoční pátrací hru „Kouzelné Vánoce“. To je něco, na co se celý rok těšíme, protože toto představení hrajeme jen a pouze před Vánocemi. Tedy takové naše mimořádné představení. Společně s malými i velkými diváky se pokusíme najít Kouzlo Vánoc, v Praze konkrétně ve Studiu Ypsilon na konci listopadu a 13. prosince. A tak máme pro všechny připravené nejen koledy, ale i závody na lyžích, koulovačku i stavbu živého betlému. Věřím, že se nám podaří navodit tu správnou předvánoční náladu bez stresu a hlavně plnou pohody. No a v novém roce nás - vás čekají další představení nejen v Praze, která budou plná překvapení pro nás, stejně jako pro diváky.

Luděk Sládek

Za poklady pražské architektury

Oranžerie na Pražském hradě

Nová oranžerie v Královské zahradě na Hradčanech je název moderního skleníku postaveného v letech 1999–2001 nad pozůstatky původní, renesanční oranžerie. Autory unikátní stavby ve stylu high-tech jsou česko-britská architektka Eva Jiříčná a její pražský spolupracovník architekt Petr Vágnér.

Kašna v interiéru od Josipa Plečnika

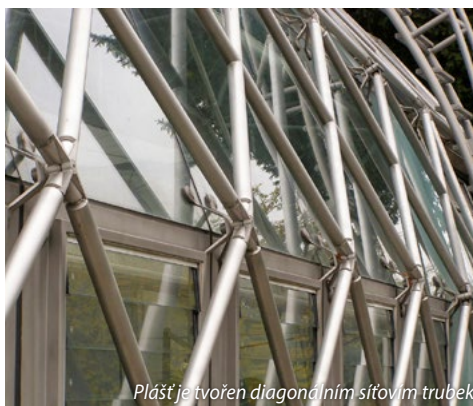

Oranžerie v Královské zahradě

Původní oranžerii nechal postavit v roce 1590 císař Rudolf II. podle návrhu architekta Bonifáce Wolmuta. Kamenné obvodové zdi nesly rozebíratelnou konstrukci střešky. Oranžerie byla určena k pěstování citrusů, mandlí, granátovníků, vavřínu a jiné středomořské flóry. Ke zkáze skleníku bohužel došlo za třicetileté války, kdy byla Královská zahrada zpustošena saskými a švédskými vojsky. Po druhé světové válce zde byl v roce 1947 vybudován jednoduchý skleník, který se však v roce 1996 rozpadl. Stavbu nové moderní oranžerie iniciovala manželka tehdejšího prezidenta, paní Olga Havlová, a zčásti ji financovala kanadská mecenáška Jennifer Allen Simmons. Nejexponovanější místo v České republice není tedy našťastí architekto-

Architektka Eva Jiříčná

Plášť je tvořen diagonálním síťovým trubek

nicky zakonzervováno, ale naopak stále dochází k jeho rozvíjení. Zakázka byla svěřena zlínské rodáčce Evě Jiříčné, královně skla a oceli. Zadáním bylo navrhnout nové zastřešení skleníku podobných rozměrů, které by respektovalo historickou funkci místa. Konstrukce skoro devadesát metrů dlouhého tubusu je tvořena čtyřmi oblouky nesoucí sítí diagonálních trubek a pláštěm z kaleného laminovaného skla. Vnitřní prostor je rozdělen na tři oddělené celky, které umožňují v jediném

Interiér s kašnou od architekta Otto Rothmayera, kterou zdobí soška Bedřicha Stefana

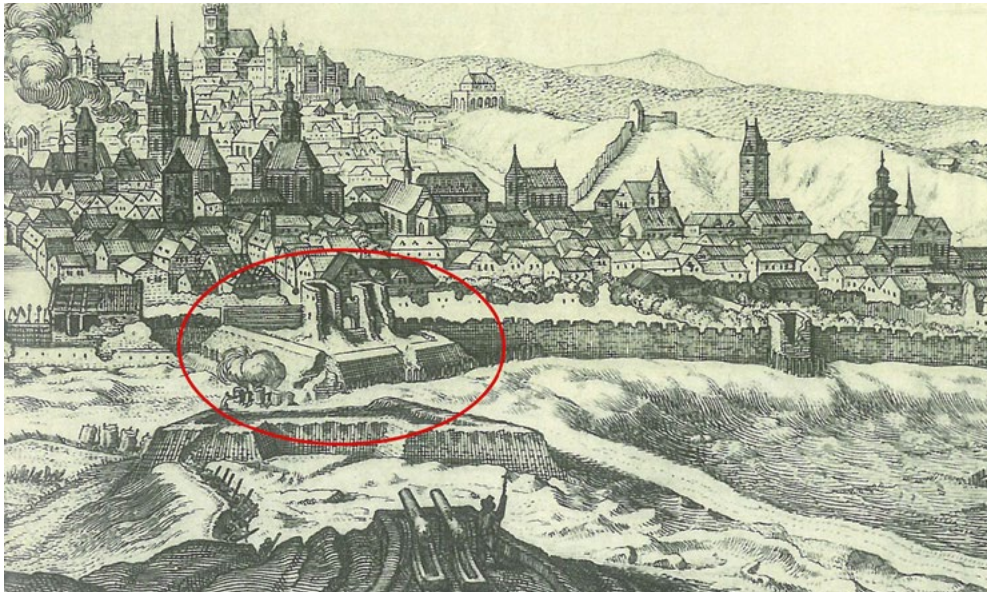
Projekt na Pražském hradě
ve stylu high-tech.

Původní renesanční zeď

skleníku vytvořit různé klimatické podmínky. Pěstují se zde, ale také rehabilitují rostliny, které jsou umístěny v kancelářích Pražského hradu a zde se zotavují. Celý skleník funguje jako velký stroj, automaticky se podle sond otvírají vzduchotechnická zařízení, rozsvěcí světla nebo se spouštějí žaluzie. V interiéru se též nachází dvě malé kašny. Jedna je Plečnikova, ta byla přenesena z pavilónku Ptáčinec v Jižních zahradách, druhou, již zdobí plastika Bedřicha Stefana, vytvořil architekt Otto Rothmayer. Zajímavý je i pohled na skleník shora, který vytváří příjemnou paralelu s gotickou katedrálou sv. Víta. V letních měsících je tato vůbec nejmladší budova Královské zahrady zpřístupněna také veřejnosti.

Petra Matznerová

Pobožené pozůstatky Horské brány na výřezu z rytiny Matthäuse Meriana podle kresby Karla Škréty (1652).
© Archiv hlavního města Prahy, sign. G32A

Průhled Hyberskou ulicí k Prašné bráně s vyznačením odkryvu průjezdu a části severní (vpravo) a jižní (vlevo) věže Horské brány (červeně). Foto Jan Růžička, upravil Martin Vyšohlíd. © Archaia Praha z. ú.

KAM s Vojtěchem Kašparem za památkami donedávna ukrytými v zemi

Horská brána v areálu Masarykova nádraží

Nedávno otevřený hotel na konci Hyberské ulice pod sebou ukrývá pozůstatky novoměstského gotického i barokního opevnění. Díky ochotě archeologů, památkářů a především stavebníků spolu hovořit, se podařilo většinu historických stavebních konstrukcí uchránit před likvidací a jejich část prezentovat veřejnosti. Ostatně realizace byla navržena na cenu Národního památkového ústavu *Patrimonium pro futuro*.

Pokud se vydáte Hyberskou ulicí ke křižovatce U Bulhara, a v místě jejího zalomení budete pokračovat rovně přes bývalý poštovní dvůr nově trasovanou ulicí U Horské brány, zůstane po vaší pravé ruce novostavba na trojúhelníkovém půdorysu. Uprostřed parteru za tmavým sklem zahlédnete průběh mohutného zdiva levého (severního) ramene bastionu sv. Mikuláše barokního opevnění Nového Města.

O existenci gotického i barokního opevnění vedoucího napříč kolejářským Masarykova nádraží archeologové věděli, ale překvapující byl stupeň dochovanosti jeho pozůstatků, které byly odkryty archeologickým výzkumem v roce 2021. Nejstarší situace z doby před výstavbu novoměstského opevnění jsou tvořené vrstvami sypaných a dusa-

ných vrstev říčních valounků, do nichž jsou vyjeté koleje po koňských povozech, přičemž nejmladší

Nález gotické Horské brány dal jméno nové ulici – U Horské brány, která spojuje Hyberskou ulici s budoucím Muzeem železnice a elektrotechniky, které vznikne v bývalém depu kolejových vozidel v jihovýchodní části nádraží.

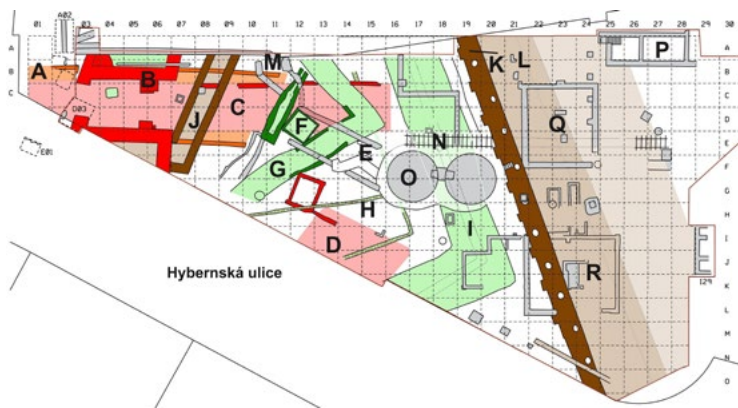
Novostavba hotelu Hyberská v pohledu od severovýchodu z magistrály. Mezi budovou a kolejářským nálezu U Horské brány. Okno s prezentací průběhu obezdění barokního bastionu se nachází v červeném kroužku. Foto Vojtěch Kašpar, 2024. © Archaia Praha z. ú.

Armované nároží severní věže gotické Horské brány a dvě historické dlážděné komunikace. Vlevo mladší dlažba vedoucí průjezdem brány a vpravo starší komunikace s vyzdřenou krajnicí. Foto Martin Vyšohlíd. © Archaia Praha z. ú.

komunikační horizont vedoucí v ose Hyberské ulice z Prahy na Kutnou Horu představovala monumentální vylážděná silnice s vyzdřenými obrubníky o šířce téměř 12 metrů.

Okolo roku 1348 vzniká Nové Město pražské obehnané městskými hradbami, které byly na čty-

Zkoumaná plocha pod novostavbou o velikosti 4.400 m² rozdělená ortogonální sítí na 320 sond o velikosti 4 x 4 metry s vyznačenými hlavními komponentami odkrytými archeologickým výzkumem. Oranžově situace před založením Nového Města (A – dlážděná komunikace s vyzděními krajinicemi); červeně situace z doby od založení Nového Města (B – Horská brána s průjezdem; C – dlážděná silnice; D – hradební příkop; E – hroby); zeleně situace související s obdobím třicetileté války (F – strážnice; G – vnitřní příkop s částečně vyzděními stěnami; H – dřevěné palisády; I – vnější příkop); hnědě barokní opevnění (J – podzemní chodba v tělese bastionu; K – severní obezdění bastionu; L – příkop) a šedě situace spojené s existencí nádraží (M – základy rampy pro vjezd kočárů; N – kolejiště k podzemním nádržím; O – podzemní nádrže na vodu; P – kovárna; Q – kantýna; R – administrativní budova). Zaměřil Jan Růžička, úprava Vojtěch Kašpar a Martin Vyšohlid. © Archaia Praha z. ú.

Mohutné zdivo o šířce 3,5 metru obezdění severního ramene bastionu sv. Mikuláše z druhé poloviny 17. století. Foto Martin Vyšohlid. © Archaia Praha z. ú.

řech místech prolomeny bránami. Jedna z bran byla výzkumem odkryta v ose Hyberské ulice prakticky ihned pod stávajícím chodníkem. Z brány se podařilo najít část severní a část jižní hranolové věže přibližně obdélného půdorysu o velikosti 16 x 8 metrů s mezilehlým vydlážděným průjezdem o šířce 8 metrů. Dlážděná silnice pokračovala z města v minimální délce dalších 40 metrů. Z povrchu komunikací pocházely početné nálezy podkov, několik ostruh i zlomek třmene. Před bránou se překvapivě nenacházel příkop, ale jeho okraj byl zachycen před vlastní hradební zdí. Vnější (parkánovou) zeď opevnění postrádalo, příkop se nacházel přibližně 30 metrů před linií hlavní hradby a dosahoval šířky okolo 17 metrů bez výraznějších stop obezdění či zpevnění jeho stěn.

V prostoru mezi silnicí a příkopem byly nalezeny dva kostrové hroby, které byly uloženy do nevysvěcené půdy za hradby města někdy v průběhu druhé poloviny 15. století. U hrany příkopu v parkánu byl v pozdním středověku postaven částečně podsklepený dům o velikosti 5 x 6 metrů, jehož část zasahovala do již zasypaného příkopu. Objekt zanikl před polovinou 17. století, kdy se sledovaný úsek novoměstského opevnění dostává přímo do víru válečných konfliktů.

jeho elementární obranyschopnost. Proto před branou vzniká trojúhelná reduta (pevnůstka) s příkopy, zemními valy a dřevěnými palisádami. Výzkum odkryl dvě linie příkopů o šířce 3,5 až 5 a 8,5 metru a dvě linie palisád. Užší příkop měl stěny částečně

Část odkrytého historického kolejiště umožňujícího příjezd parních lokomotiv k podzemním nádržím na vodu z období druhé světové války. Vlevo dole kus kolejového pole s vyznačeným místem a rokem výroby (P.E.I.G – Prager Eisenindustrie Gesellschaft – ocelárny a válcovny v Kladně; 1916) a druhem oceli (TST – Thomasstahl). Foto Martin Vyšohlid. © Archaia Praha z. ú.

Hyberská ulice se původně jmenovala Horská (podle směru na Kutnou Horu) a dříve ve 14. století Dlážděná (1379 „strata lapidea“ či 1387 „dlaschene“). Jméno jí zřejmě dala monumentální dvanáct metrů široká dlážděná komunikace předcházející výstavbu Nového Města pražského.

Dva solitérní kostrové hroby uložené mimo vysvěcenou půdu někdy v průběhu druhé poloviny 15. století do plochy za hradbami města a jižně od hlavní silnice vedoucí z Prahy na Kutnou Horu. Foto Martin Vyšohlid. © Archaia Praha z. ú.

V průběhu třicetileté války bylo nutno staré a značně degradované opevnění provizorně posílit a zajistit

Trojrozměrná vizualizace barokního opevnění a brány nádraží v pohledu na Masarykovo nádraží. Vlevo je patrná kavárna Bohemia stojící původně právě na zkoumaném bastionu sv. Mikuláše. Vizualizace © Milan Šimůnek

obezděné kameny a u jeho hrany byla postavena výrazně zahlabená (3,7 metru) zděná stavba o velikosti 4,5 x 4,5 metru s dochovanými dřevěnými konstrukcemi, která byla nejspíše strážnicí a zbrojnicí.

Intenzivní boje v druhé polovině roku 1648 souvisely s neúspěšnou snahou švédských vojsk pod vedením Jana Kryštofa Königsmarcka obsadit pražské pravobřežní (Staré a Nové Město). V těchto místech probíhaly intenzivní snahy o prolomení obrany především v říjnu 1648, což dokládají početné nálezy střepin dělových granátů, křesadel, olověných kulí a volně roztroušené nálezy lidských ostatků, ve dvou případech dokonce ostatky téměř celých jedinců, v tomto případě patrně švédských vojáků.

Po traumatických zkušenostech z průběhu třicetileté války bylo prakticky okamžitě přistoupeno k výstavbě mladšího barokního opevnění. Z něho se výzkumem podařilo odkryt obezdění severní části bastionu sv. Mikuláše v délce téměř 60 metrů a základové zdivo původní podzemní chodby, která vedla sypaným zemním tělesem bastionu k výpadní brance do příkopu.

S výstavbou a rozvojem nádraží po roce 1845 souvisí nejmladší situace, k nimž patří například pozůstatky vagonové přesuvny, celního skladu, kantýny pro zaměstnance, kovářny, administrativních budov, podzemních nádrží na vodu pro lokomotivy či provizorních kolejišť.

Mgr. Vojtěch Kašpar, Archaia Praha z. ú.

Příběh českého grafického designu

Výstava *Identita* je součástí několikaletého projektu, který zahrnuje televizní cyklus, knihu, několik expozic a film. Vzdává hold tuzemské více než stoleté tradici oboru grafického designu a výrazným tvůrcům, kteří jej formovali.

Grafický design nejsou jen krásně zpracované knihy, ale i varovné nápisy nebo plakáty nacistické či komunistické propagandy, státní symboly, poštovní známky, bankovky, loga institucí, dopravní značky, orientační systém v metru, obaly výrobků nebo filmové plakáty. Všechny tyto grafiky jsou součástí české národní identity. Projekt *Identita* systematicky představuje osobnosti, které se podílely či podílejí na vytváření obrazu našeho národa nebo formují veřejný prostor a jeho proměny od začátku 20. století po současnost. Tento obor nebyl v Česku nikdy takto komplexně zmapován, přestože je český grafický design dlouhodobě respektovaný v zahraničí. Výstava je k vidění ve třech podlažích Musea Kampa. Začíná oddílem „Státnost a propaganda“, kde je nejvýraznější

osobností grafik Vojtěch Preissig a jeho linorytové plakáty. V další místnosti věnované vizuální identitě nalezneme loga institucí, firem, škol a měst. Ústředním motivem této výstavní

Botas 66, autoři Jan Kloss a Jakub Korouš

Místnost věnovaná vizuální identitě

Plakát výtvarníka Františka Zelenky, 1932

části je však pražské metro a historie jeho vizuálního stylu. Zatímco první patro Musea Kampa akcentuje téma plakátů, druhé patro zaujme rozmanitostí knižní produkce počátku dvacátého století. Poslední místnost, nenápadně ukrývá jeden optimistický příběh, v němž hraje grafický design hlavní roli a je spojen s firmou Botas. Výstavu přijďte navštívit do 2. února 2025.

-Petram-

foto © autor

Bzukot školních zahrad

Výstava s názvem *Bzukot školních zahrad* obohatí od 29. 11. 2024 do 2. 11. 2025 expozici Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského v Praze. Výstava je primárně určena pro žáky základních škol s pedagogy a rodiče s dětmi.

K vidění budou velkoformátové reprodukcí malebných nástěnných školních obrazů a archivní fotografie prvorepublikových školních zahrad. Návštěvníci si připomenou svět rostlin, ovocných stromů a keřů, zeleniny i říši zvířat v zastoupení hmyzu, ptáků a živočichů žijících pod zemí. Děti

se pomocí interaktivních prvků jako je např. včelí kulečník, obří plástve či audio kiosky seznámí se životem včel, dotknou se voňavého dřeva ovocných stromů a zakusí lehkost hedvábných tkanin. Vystaveny bu-

Historické proměny oblasti, kterou dnes označujeme jako ekologickou výchovu, zachycuje vizuálně atraktivním způsobem.

dou i půvabné sádrové modely hospodářských zvířat.

„Již od časů Marie Terezie se žákům dostávalo poučení o zásadách správného hospodaření, které si mohli prakticky vyzkoušet ve školních zahradách a sadech. Učitelé

byli významnými propagátory včelaření a na řadě škol fungovaly chovy housenek bource morušového. Zahrada neměla být jen místem hospodářského užitku, ale také prostorem pro přirozené poznávání přírody a aktivní odpočinek. To je idea, která nabývá v dnešní době opět na aktuálnosti,“ vysvětluje Jan Šimek, historik a hlavní kurátor výstavy. Výstavu bude doprovázet bohatý kulturní a vzdělávací program a vítána je samozřejmě celá široká veřejnost.

-red-

foto © Národní pedagogické muzeum J. A. Komenského

František Novotný

Setkání s Karlem Čapkem

Knižka Setkání s Karlem Čapkem je patnáctým knižním titulem Františka Novotného – básníka, publicisty a moderátora, člena Síně slávy Českého rozhlasu, držitele Medaile Karla Čapka, dvorního textaře legendární skupiny Spirituál kvintet.

Setkání s Karlem Čapkem není odborná publikace, je to literární fikce, pokus přiblížit literární nadsázkou spisovatele, filozofa, ale hlavně člověka Karla Čapka trochu jinou formou. František Novotný původně připravil osmdesátidílný úspěšný rozhlasový cyklus, ve kterém si jako básník 21. století a rozhlasák přes hranici času povídal se spisovatelem století minulého, jemuž propůjčil hlas herec Luděk Munzar. Čapkovy odpovědi sestávaly z jeho esejů, fejetonů a novinových článků, vždycky soustředěných na nějaké zajímavé téma. Knižka z tohoto úspěšného rozhlasového cyklu vychází a vybírá z něj to nejlepší.

Mnohá slova Karla Čapka jsou nanejvýš platná a aktuální i dnes. V každé době se mocní odvolávají na osobnosti dějin, aniž by si z jejich jednání vzali to podstatné – moudrost, poctivost a humanitu.

František Novotný (*1943, Praha) je oblíbený český rozhlasový redaktor, scenárista, publicista, moderátor, básník, písňový textař. Více jak 30 let pracoval v Československém, nyní v Českém rozhlasu, kde připravoval hudební pořady 3 x 60 a to stereo, Textempore nebo Šansony, songy a písničky (s herečkou Janou Hlaváčovou). Na Dvojce vysílal v letech 2015–2019 společně s Luděkem Munzarem oblíbený pořad Okouzlení slovem. Dlouhodobě spolupracoval se skupinou Spirituál kvintet, především jako textař, ale i jako hudební režisér jejich koncertů. V roce 2022 byl František Novotný uveden do Síně slávy Českého rozhlasu.

cena: 269 Kč

www.radioteka.cz

Jana Brázdilová, Ivana Bartáková

Když píše žena ženě

Čtrnáct rozhovorů s výjimečnými ženami. Martina Viktorie Kopecká, Andrea Sedláčková, Klára Kolouchová či Jitka Vodňanská... Každá je jiná nejen svou profesí, životním stylem a věkem, ale i tím, v co věří. Všechny do jedné napsaly dopis a odkryly v něm části svého nitra, střípky příběhů, myšlenek, lásky i pochybností. Věnovaly ho jiným ženám, ale i sobě samým, aby dodaly sílu nebo naději, aby zachytily okamžik či inspirovaly. Dopis je svědectvím okamžiku i nekonečnou inspirací. Kdy naposledy jste (si) nějaký napsali?

cena: 359 Kč

www.luxor.cz

Tina Frennstedt

Odložené případy: Poslední fotografie

Čtvrtý, samostatný díl oceňované série opět kombinuje to nejlepší z populárních TV krimi seriálů Most a Zločin. Mladá žena beze stopy zmizí cestou domů z noční zábavy v Kodani. O šest let později se na internetu objeví její fotografie. Sedí v neznámém autě, má rozčuchané vlasy a nepřítomně hledí do fotoaparátu. Kdo ji vyfotil? A kde je teď? Záhy nato se objevuje další, podobný snímek, ovšem tentokrát je na něm jiná žena, která se už sedmáct let pohřešuje.

cena: 448 Kč

www.jota.cz

Kristina Ohlssonová

Mlha

Švédská spisovatelka Kristina Ohlssonová pokračuje ve své atmosférické sérii s Augustem Strindbergem třetí knihou Mlha. Dokonale zpracovaný detektivní román z oblasti severské krimi navazuje na předchozí díly série jak autorským stylem, tak i příběhovou linkou. Tento zatím poslední díl zpracovává především téma pocíťované viny a jejich destruktivních dopadů na každodenní život, s čímž souvisí i pokřivené vnímání sebe sama a rovněž téma citové manipulace.

cena: 549 Kč

www.albatrosmedia.cz

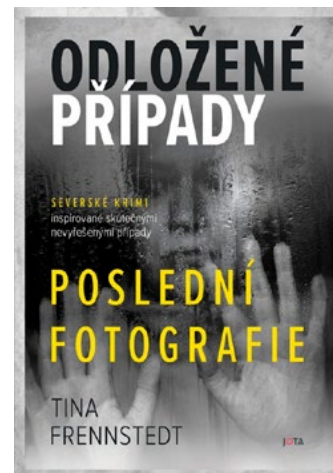
Vladimír Mařík, Michal Trčka, David Černý a kol.

Proč se nebát umělé inteligence

Budoucnost je teď: odborníci na umělou inteligenci vysvětlují nové příležitosti. Autoři knihy nabízejí střízlivý a odborně podložený pohled na současný stav a perspektivy umělé inteligence (AI). Vyvracejí mýty, přehnaná očekávání a uměle vyvolané obavy, a naopak zdůrazňují její užitečnost a využitelnost. Možná vás překvapí, že český přínos k rozvoji této zajímavé vědní disciplíny vůbec není zanedbatelný. Kniha je určena všem, kteří se v důsledku neadekvátní „popularizace“ obávají prudkého nástupu umělé inteligence.

cena: 598 Kč

www.jota.cz

Vojtěch Kubašta, jedinečný ilustrátor a průkopník papírového inženýrství

Uplynulo 110 let od 7. října 1914, kdy se narodil Vojtěch Kubašta – geniální český ilustrátor. Stal se světově proslulým tvůrcem pop-up knih a průkopníkem papírových triků a kouzel. Jeho práci obdivují lidé po celém světě.

Jak to všechno začalo?

Narodil se ve Vídni na počátku první světové války. Oba rodiče byli Češi, ve Vídni měl tatínek možnost pracovat jako bankovní úředník. Od konce války a po vzniku Československa, kdy Vojtěchovi byly čtyři roky, byl celý jeho život spjat s **pražským Smíchovem**. Od dětství měl **obrovský talent na kreslení** a už jako kluk rád tvořil nejrůznější věci z papíru. Jako vzácný exemplář si Kubaštova rodina uchovávala například betlém, který Vojtěch vytvořil jako dvanáctiletý chlapec. Jeho velkými vzory byli například Mikoláš Aleš nebo Josef Lada.

Ačkoliv vystudoval architekturu, jeho láska ke kreslení a ilustracím neustále narůstala a brzy začal naplno pracovat jako ilustrátor a grafický designér.

S německou okupací přišly další výzvy a kotrmelce pro celou naši zemi i Kubaštovu uměleckou kariéru. Nikdy ale neprestal tvořit. Vojtěch byl **dobrodruh** a o prázdninách jezdil se svými bývalými spolužáky z Fakulty architektury po Čechách a Moravě, aby do skicáků zachycovali mizející lidovou architekturu. Z dobrodružných cest na kole a pobytů pod širákem vznikala pod rukama Kubašty jeho vlastní obrazová databanka pro budoucí tvorbu. Následně se tyto scénérie objevovaly v jeho betlémech, knížkách nebo cestovatelských mapách. Únor 1948 přinesl další ránu, kdy byla uzavřena všechna nakladatelství, se kterými Kubašta spolupracoval. Nadále ilustroval a započal svou éru tvor-

by dětských knih. V 50. letech objevil kouzlo **pop-up knih** a začal své ilustrace doplňovat papírovými 3D výjevy. Nejprve v reklamních materiálech, pak i v dětských knížkách pro nakladatelství Artia. Vše do sebe zapadlo a jeho architektonická znalost konstrukce a prostorového uvažování mu pomohla stát se **mistrem trojrozměrných ilustrací**.

Pop-up knihy jsou obvykle určeny dětem, ale jejich propracovanost a kreativita oslovují i dospělé.

Co jsou pop-up knihy?

Pop-up knihy jsou prostorové knihy, které využívají důmyslnou papírovou konstrukci, aby **na čtenáře po otočení stránky vyskakovaly trojrozměrné objekty** – hrady, zvířata nebo celá města. Kubašta byl skutečným mistrem tohoto umění a **jeho pop-up knihy uchvátily čtenáře po celém světě**. Ovšem v tehdejší komunistickém Československu o vydávání jeho „příliš zábavných a komerčních“ knih nebyl zájem.

Vojtěch Kubašta uznávaný a milovaný po celém světě

Vojtěch Kubašta údajně ilustroval a vytvořil více než **200 pop-up knih vydaných téměř ve 40 světových jazycích!** Mezi jeho nejslavnější „hýbačky“, jak svým pohyblivým obrázkům sám říkal, patří pohádky jako Popelka, Sněhurka, Červená Karkulka, Perníková chaloupka nebo Tři malá prasátka. Každá z jeho knih je plná detailů a překvapivých momentů, kdy se obrázky před očima proměňují v souvislostech s příběhem, což **fascinuje děti i dospělé na celém světě**.

Kubašta byl jedním z mála českých umělců, jehož tvorba měla obrovský mezinárodní úspěch. Jeho **papírová magie uhranula i Walta Disneyho**, který následně Kubaštu pověřil, aby (ač anonymně) vytvořil trojrozměrné knižní verze jeho filmů – například Bambiho, Knihu džunglí, Mickey Mouse nebo 101 dalmatinů.

Průkopník papírového inženýrství a mistr překvapení

Vojtěch Kubašta je dnes považován za jednoho z **průkopníků trojrozměrných knih** a jeho díla jsou sběratelskými kousky po celé zeměkouli. Jeho propracované pop-up knihy a prostorové betlémy se stále objevují na aukcích a jsou oblíbené mezi milovníky umění i pohádkových světů. Jméno Vojtěch Kubašta nechybí v žádném souhrnu historie prostorových knih. Působivé triky s papírem doplňovaly také jeho **barvitě ilustrace v dokonalé perspektivě** a promyšlené detaily, které ani po těch letech nepřestávají překvapovat pozorovatele. Máte doma

některou z jeho pohádek nebo vánočních betlémů? Zkuste v nich najít malého **roztomilého pejska s červeným obojkem!** Nenápadně se ochomýta ve spoustě Kubaštových výtvorů. Byl častým a milovaným motivem Vojtěcha Kubašty a stal se tak jakýmsi Kubaštovým osobním podpisem, který dodával příběhům na hravosti a dětem na radosti při objevování detailů v ilustracích. Jeden ze svých slavných betlémů Kubašta nazval **Moravské jesličky**. Kulisy byly inspirovány skutečným moravským městečkem, kterému se díky jeho malebné poloze a lidové architektuře přezdívá „moravský betlém“. Víte, o které městečko jde? Na kopci Kubaštovy kresby Moravských jesliček nemůžete přehlédnout významnou dominantu tohoto města zvanou Trúba.

Ano, je to Štramberk! Pocházím z vesničky tři kilometry od Štramberké Trúby, tak mám pochopitelně radost, že Vojtěch Kubašta vánočně ztvárnil zrovna toto kouzelné místo. Představuju si, jak se tam v těch 40. letech Kubašta procházel s kamarády, kochal se okolím a kreslil si malebné štramberké uličky, aby je o deset let později přepracoval do vystřihovánky Moravských jesliček. Jistě i díky němu tady přezdívka „moravský betlém“ ještě více zakořenila a prohloubila spojení Štramberka s vánoční symbolikou. Když si Moravské jesličky důkladně prohlédnete, najdete i Kubaštova pověstného pejska.

Neuvěřitelně obsáhlé Kubaštovo celoživotní dílo

V roce 1989 se Kubaštovi konečně dostalo uznání i v Československu a jeho téměř rodná Praha 5 pro něj k jeho 75. narozeninám mohla uspořádat

výstavu. Bohužel už necelé tři roky poté, 7. července 1992, Vojtěch Kubašta zemřel. Jeho celoživotní dílo údajně čítá okolo **desítky a desítky tisíc kreseb!** V aukcích a na výstavách můžete najít například Kubaštovy vzácné kresby různých významných architektonických i přírodních míst Česka a Slovenska, pohlednice, propagační a reklamní práce, plakáty, mapy, návrhy divadelních scén, kulisy a kostýmů, kresby do knih a časopisů, architektonické návrhy, plány nebo osobní nepublikované kresby. Některé z Kubaštových děl jsou dnes tak vzácné, že za ně sběratelé platí desetitisíce. Možná máte doma některou z těchto kouzelných knih a ani nevíte, že

vlastníte poklad! Počtem vydaných knih a dalších uměleckých děl se Vojtěchu Kubaštovi snad nikdy nikdo nevyrovná. Obzvlášť v takové preciznosti, kvalitě a důmyslnosti. Pro neustálý zájem jeho knihy i betlémy dodnes vydává nakladatelství Albatros.

Kde aktuálně obdivovat Kubaštovo umění?

Do konce roku 2024 na **výstavě ve Středočeském muzeu v Rostokách u Prahy**.

Od **1. prosince 2024** se chystá velká výstava Vojtěcha Kubašty **v pražské galerii Mánes** s názvem Pohádkové Vánoce.

Vojtěch Kubašta

Pohádkové Vánoce

galerie Mánes 1.12.2024 - 15.1.2025

www.kubasta.art

pražská kultura před 67 lety

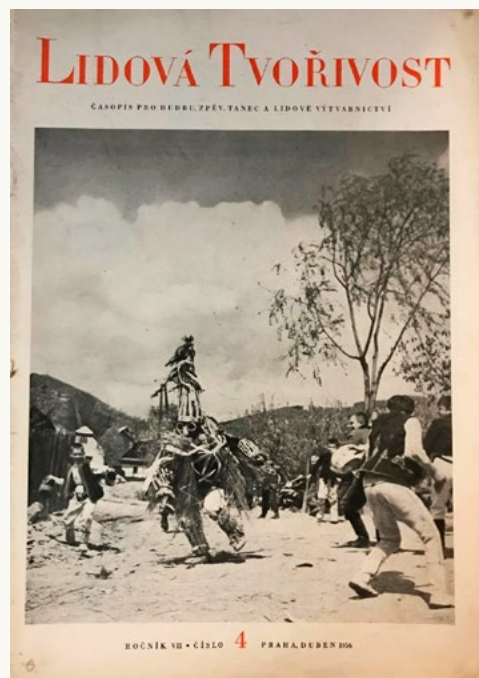
Přehled kulturních pořadů v Praze prosinec 1957

ÚČAST PRACUJÍCÍCH NA KULTURNÍM ŽIVOTĚ V PRAZE

Jedním z příznaků růstu životní úrovně našeho lidu a současně přímým jeho důsledkem je i nebývalý rozmach kulturního života v celé naší vlasti. Nejen Praha, která byla vždy střediskem kulturního dění, ale i ostatní města a zejména pak vesnice naší republiky zaznamenávají radostný vzrůst kulturní úrovně našeho lidu. Nejradošnějším faktem je, že kulturní život proniká do všech vrstev pracujícího lidu měrou, kterou mohl vyvolat a umožnit náš lidově demokratický režim. A není to jen velká pasivní účast pracujícího lidu na kulturních podnicích, ale i jeho aktivní účast v kulturním životě. Z bohatých našich lidových tradic vyrostla lidová tvořivost našich pracujících ve všech oborech uměleckého a kulturního života. Rozmach umělecké tvořivosti, která dostává v nových podmínkách i zcela nový význam a účel, vyžaduje, aby byla organizačně i metodicky řízena v duchu nového pojetí a poslání.

I na území našeho hlavního města prožívá lidová umělecká tvořivost svůj bouřlivý rozmach. Tradicemi bohatá kultura i tvořivost našeho lidu má své kořeny i v sociálních bojích dělnické třídy, které ovlivňovaly bojovou náplň kulturní činnosti dělnických spolků a kroužků, nachází nyní své nejkrásnější naplnění. Je ovšem třeba, z organizační, metodické, repertoárové a režijní stránky a z celého pojetí lidové umělecké tvořivosti vymýtiti pozůstatky dřívější samoučelnosti ochotnických spolků. Uvědomit si, že lidovost v umění není laciná sentimentalita, ani obhroublost, ani naivnost nebo diletantství. Uvědomit si, že lidová umělecká tvořivost musí vycházet z celé naší společenské proměny a že musí býti výrazem i propagátorem naší cesty k socialismu. Ne všechny složky a příslušníci veliké a stále rostoucí obce lidové umělecké tvořivosti si toto své nové poslání uvědomili. Praha se může pochlubit vybranými soubory, které naše lidové umění propagují a šíří po celém světě a jsou laureáty nejvyšších kulturních vyznamenání. Ale tak jak vše v našem životě, i kultura a umění musí vycházet z lidu a musí mít i LUT zájem, aby co nejširší masovost byla základem její vysoké úrovně. Zajišťování tohoto úkolu je svěřeno Poradně lidové umělecké tvořivosti, která má za úkol vytvářet organizační předpoklady rozmachu lidového umění a tvořivosti, má dávat metodickou náplň, provádět instruktáže a školení, zajišťovat a umožňovat výměnu zkušeností, jejich přenášeni a uplatňování.

Lidová umělecká tvořivost je prováděna v závodních klubech ROH, v organizacích ČSM, ve školách, v Osvětových besedách, v kulturních a pionýrských domech. Nejlepší přehledkou její činnosti a základem jejího provozování jsou soutěže LUT. Nejrozšířenějšími jsou soubory divadelní, písní a tanců, pěvecké, foto a výtvarnické.

Časopis Lidová tvořivost, 1956

CO SE HRÁLO V DIVADLECH

Optimistická tragedie – V. Višněvskij | Národní divadlo

Svatá Jana – G. B. Shaw | Tylovo divadlo /dnes Stavovské/

Beg Bajazid – J. Cikker | Smetanovo divadlo /dnes Státní opera Praha/

Deník Anny Frankové – Goodrichová, Hackett | Ústřední divadlo Čs. armády /dnes Divadlo na Vinohradech/

Hotel Astoria – Alexandr Štejn | Divadlo D34 /dnes Divadlo Archa/

Balada z hadrů – Voskovec + Werich | Divadlo ABC

HUDBA

Ivan Moravec – jediný klavírní koncert po zájezdech do Itálie a Rakouska. Na pořadu: Mozart, Beethoven, Chopin, Ravel, Prokofjev | Dům umělců /dnes Rudolfinum/

Galina Višněvskaja s manželem Mstislavem Rostropovičem, 1965, foto Stanley Wolfson; New York World-Telegram and The Sun

Galina Višněvskaja – sólistka Velkého divadla v Moskvě. U klavíru Mstislav Rostropovič, národní umělec SSSR, v cyklu Slavná světová díla. Na pořadu árie a písně | Dům umělců /dnes Rudolfinum/

Vánoční odpolední koncert členů Národního divadla. M. Podvalová, laureátka státní ceny, O. Kovář, zasl. umělec, P. Kočí, H. Thein aj. U klavíru J. Čech | Dům umělců /dnes Rudolfinum/

FILMOVÉ PREMIÉRY

Leningradská symfonie. Sovětský film o nezapomenutelném provedení Šostakovičovy VII. symfonie, věnované hrdinům Leningradu.

K smrti odsouzený uprchl. Francouzský film – skutečná příhoda z věznice Montluc v Lyoně.

Údolí míru. Dramatické vyprávění o putování „Zemí nikoho“. Jugoslávský film.

Probuzená zkáza. Japonský fantastický film o přízraku, který ohromuje lidstvo.

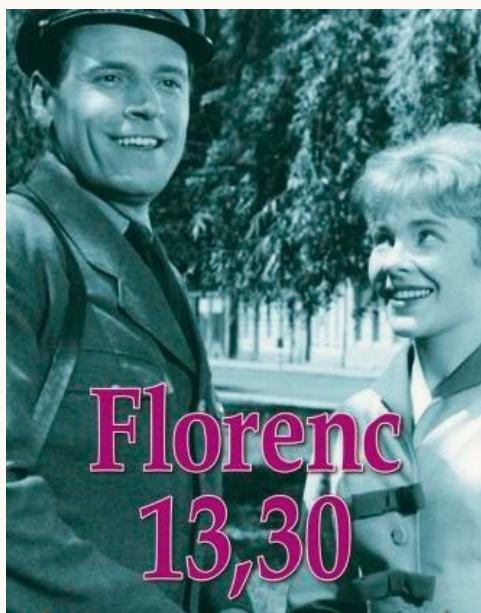
Brankář bydlí v naší ulici. Český film. Veselé souperění dvou hokejových mužstev.

Katka a divoká kočka. Maďarský barevný film o přátelství děvčátka a divoké kočky.

Glamador – francouzský film, příběh chlapce, který nade vše miloval koně.

Malí medvědáři. Český barevný film o Pepíkově dobrodružství v pražské ZOO.

Florenc 13.30. Český film. Vyprávění obyčejných i neobyčejných zážitků pasažérů v rychlíkovém autobusu.

Film Florenc 13.30, Josef Bek a Valentina Thielová, 1957

VÝSTAVY

Výstava obrazů Rudolfa Kubína | Galerie Českého fondu výtvarného umění, Národní tř.

Výstava obrazů akad. malíře Jana Zrzavého | Výstavní síň Československého spisovatele, Národní tř.

Výstava obrazů národního umělce Josefa Lady. Zahájení v den jeho 70. narozenin | Slovanský ostrov

Jan Amos Komenský – výstava o životě a díle velkého učitele národů | Valdštejnský palác, Malá Strana

Lidové jesličky a jiné doklady zimních obyčejů | Národopisné oddělení Národního musea, Petřínské sady

ZÁBAVA

ESTRÁDNÍ A VARIETNÍ POŘADY V PARKU KULTURY

Pravé křídlo Sjezdového paláce

Ve světle ramp

Z rytmu do rytmu

Svět artistů

Smějeme se s Karlem Krautgartnerem

Střídavě účinkují: Eman Fiala, Jiří Štuchal, Věra Ráková, Josef Zíma, Dr. Jan Pixa, Ruda Sieger, Franta Hurych, Anděla Adys, Jaroslava Hrubá, Míla Janů, Josef Pehr, duo Poldis, 2 Emilo, duo Lánský, Marcela a Karel Havlíčkovi, Karel Jahn, Robert Müller, Jaroslav Horal a další divadelní a estrádní umělci, naši i zahraniční artisté.

Střídavě hrají: estrádní orchestr PKO JF za řízení Jiřího Procházky, orchestr Ladislava Bezubky, Karel Krautgartner se svým nonetem a rytmické skupiny.

Karel Krautgartner

INZERÁT

Už brzy uvidíte novou veseloherní komedii, kterou pro Vás připravujeme:

A. M. BRIX – POŠLETE TO EXPRES!

Po úspěšné veselohře „Paní Móda vládne na věky“, kterou jsme hráli tři sezóny.

Premiéra koncem prosince.

Malá scéna Praha – Ve Smečkách 26

Vydal Městský dům osvěty ÚNV hl. m. Prahy. Redakce a administrace v Praze 1, U Obecního domu 2. Vedoucí redakce s. V. Dobrý. Vytiskly Středočeské tiskárny, závod 04. Cena 2 Kčs.

ohlédnutí

Slavná česká plavovláska

Filmová herečka Hana Brejchová je spojená především s obdobím tzv. československé filmové vlny v 60. letech 20. století. Největší úspěch jí přinesla role dívky Anduly ve snímku Lásky jedné plavovlásky režiséra Miloše Formana.

Narodila se 12. prosince 1946 v Praze, pocházela celkem z osmi sourozenců, její starší sestrou byla Jana, budoucí slavná filmová herečka. S rodiči bydleli na pražském Žižkově, otec Josef se živil jako dálkový řidič, matka Miroslava byla ženou v domácnosti. V roce 1965 onemocněla těžkou infekční žloutenkou a musela přerušit studia na gymnáziu. Téhož roku dostala nabídku hrát ve zmíněném Formanově filmu a okamžitě se díky tomu stala velmi populární. Film byl nominován na Oscara a na festivalu v Benátkách se Hana umístila na 3. místě v kategorii za nejlepší ženský herečkový výkon. V další filmové kariéře ji však výraznější role již nepotkala. Ve filmu a televizi vystupovala až do poloviny devadesátých let, hrála např. ve filmech Nejkrásnější věk (1968), Po stopách krve (1969), Hogo fogo Homolka (1970), Adéla ještě nevečeřela (1978) nebo Matěji, proč tě holky nechtějí (1981). Účinkovala v televizních seriálech Druhý dech, Cirkus Humberto nebo Zlá krev. Objevila se i ve Formanově Amadeovi. Roku 1994 vydala vzpomínkovou knihu Lásky té plavovlásky. V osobním životě byla vdaná za Jaroslava Bařinu, se kterým měla dceru Světlanu a adoptovanou Veroniku. Poslední roky života prožila v domě s pečovatelskou službou v Buštěhradě. Zemřela v dubnu 2024 v kladenské nemocnici ve věku 77 let.

Alice Braborcová

Morava bude tvá!

(675 let)

Přání Jana Lucemburského se splnilo. Prvorozený syn se stal římským králem a císařem. Druhorozený pak moravským markrabětem.

Jan Jindřich Lucemburský, busta z triforia katedrály sv. Víta

Nestává se často, aby bratři v nejvyšších patrech středověké politiky spolupracovali. Dětem Jana Lucemburského Karlovi IV. a Janu Jindřichovi se to povedlo a společným úsilím přispěli k rozvoji království. Karel udělil 26. prosince 1349 mladšímu bratru v léno Moravské markrabství. Jan Jindřich roli podporovatele staršího bratra přijal a po celá léta působil v jeho službách jako diplomat a správce Moravy. V Brně vybudoval moravský lucemburský dvůr, založil augustiniánský klášter a položil základy moravského vinařství.

-LP-

Obrazoborec Scultetus (405 let)

Reformovaný teolog Abraham Scultetus (1566 Zelená Hora – 1624 Emden) působil i v Praze. Pro zimního krále Fridricha Falckého pracoval jako ideolog.

Altář Lucase Cranacha staršího, rekonstrukce Jindřich Nosek

Slezský luterán vystudoval teologii ve Wittenbergu a Heidelbergu, vysvěcen byl roku 1594, ale kdy opustil luterány a stal se zapáleným kalvinistou, není jasné. Do služeb falckého kurfiřta Fridricha IV. vstoupil roku 1595 a jeho syna Fridricha V. doprovázel na svatební cestě do Londýna (1613) a stal se jeho dvorním kaplanem (1615).

Abraham Scultetus, rytina, mezi lety 1624–1630

Profesorem teologie Starého zákona se stal v Heidelbergu (1618). U Ferdinandova dvora dosáhl velkého vlivu. Snad i přispěl k tomu, že Fridrich přijal volbu českým králem. S Fridrichem odjel do Prahy a stal se jeho dvorním kazatelem a ideologem (1619–1620). Kalvínskému radikálové vadily v pražských a českých kostelích relikvie, sochy a obrazy svatých, především Panny Marie. V prosinci 1619 tak byla z jeho popudu a se souhlasem krále „očistěna“ (vyrabována) katedrála sv. Víta, při které byl zničen mariánský oltář Lucase Cranacha staršího. Scultetovo obrazoborectví znechutilo katolíky i českou nekatolickou většinu. Po prohře na Bílé hoře (1620) Scultetus uprchl s králem Fridrichem z Čech do Heidelbergu.

Alois Rula

Po Lipanech (590 let)

Květnem 1434 a bratrovražednou bitvou u Lipan skončilo období pokusů o radikální vládu husitů. Nastal čas pro dohodu s císařem Zikmundem.

Sion, Jan Roháč z Dubé, polský šlechtic Vyšek Račinský, kněz Jan Prostředek a puškař řečený Zelený, akvarel, Věnceslav Černý

Nejen bitvou u Lipan, ale i smrtí Prokopa Holého situace v Čechách po létech občanské války dávala tušit zásadní změnu. Ale jak to tak bývá, pro radikála je klid a stabilita to nejhorší. Zástupci početných houfů husitských radikálů se sešli v prosinci 1434 na sněmu tábořského a sirotčího bratrstva v Táboře. Debata musela být určitě živá, zvláště když jednaly „horké hlavy“. Celkem čtrnáct tábořských měst uzavřelo 14. prosince 1434 dohodu, „o jednotě v boji za společné zájmy a za všechny čtyři artikuly“. Jejich mluvčím se stal Jan Roháč z Dubé.

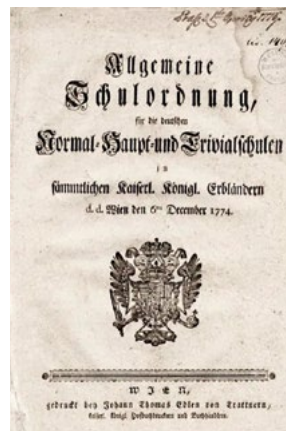
-babok-

Škola základ života (250 let)

Okřídlené úsloví i stejnojmenný film neplatí až tak dlouho. Teprve před 250 lety zavedla svým výnosem Marie Terezie povinnost školní docházky. Do té doby to nebyla žádná sláva.

Rakouská císařovna Marie Terezie, 1759

Všeobecný školní řád Marie Terezie, 1774

Osvícená královna si možná sama uvědomovala důležitost vzdělání svých poddaných, snad její rozhodnutí bylo ovlivněno děním v okolních, hlavně protestantských královstvích. Školství bylo v neutěšeném stavu a výjimkou v zemích Koruny české byla povinná škola od roku 1683 ve slezském protestantském Olešnickém knížectví pro všechny děti od 6 do 9 let. Když panovnice 6. prosince 1774 vydala Všeobecný

školní řád pro školy normální, hlavní a obecné, zavedla povinnou šestiletou školní docházku pro děti od 6 do 12 let. Autorem byl významný reformátor pruského školství, pedagog a opat Johann Ignaz Felbiger, známý tzv. písmenkovou a tabulkovou metodou výuky. Byl autorem slabikáře, který roku 1775 vyšel v češtině. Postupně vznikly tři typy škol. Vesnické jedno- nebo dvojtřídní triviální s výukou čtení, psaní a počítání včetně základních pracovních a hospodářských znalostí. Ve větších

městech vznikaly trojtřídní hlavní školy. Nejvyšší stupeň vzdělání tvořily školy normální založené v Praze i Brně roku 1775, které vychovávaly i učitele. Novota se zaváděla jen zvolna, děti do škol moc nechodily kvůli využívání dětské práce. Přesto to byl revoluční krok. Byla to cesta k budoucí prosperitě Čech a Moravy v rámci Rakouska-Uherska.

-liban-

Vlastenci u hybernů (235 let)

Královské-císařské vlastenecké divadlo působilo od svého založení v roce 1786 v dřevěné stavbě divadla Bouda na Václavském náměstí. V prosinci 1789 se muselo přestěhovat do bývalého kláštera U Hybernů.

Divadelní soubor se sem přesunul poté, co bylo z finančních důvodů uzavřeno divadlo Bouda, jež hrálo zejména vlastenecké hry, a to pouze v češtině. Divadlo se nebylo schopno uživit především kvůli nízké kvalitě produkovaných her a také postupnému nezájmu diváků. Organizátorem a ředitelem byl dramatik a překladatel Václav Thám, považovaný za prvního českého divadelníka, který řídil divadlo a produkoval české hry. Divadlo Bouda bylo po svém založení pro český národ významným společenským a kulturním místem, kde se hrály jak překlady slavných klasiků, například Shakespeara a Molièra, tak

Koňský trh, dnešní Václavské náměstí, 11. 5. 1786 vznik divadla Bouda

Klášter s kostelem po zrušení (1785), litografie Josef Anton Scotti de Cassanona

veselohry od českých dramatiků – Prokopa Šedivého, Václava Klimenta Klicpery, Jana Nepomuka Štěpánka nebo kusy od Václava Tháma. Odehrálo se tu přibližně 140 cizích či původních představení, z nichž ta nejméně úspěšnější často vyjadřovala národně obrozenecké postoje s náměty z české historie. V září 1786 navštívil divadlo sám císař Josef II., který zde zhlédl české provedení Schikanederovy hry Poutníci aneb Veselá bída v českém překladu Václava Tháma. Divadlo ve své historii znamenalo významný mezník v obrozeneckých snahách českého národa.

-mp-

Inspirativní novinář a patriot (190 let)

Český novinář, nakladatel, spoluzakladatel a propagátor svépomocných spolků František Šimáček se narodil 2. prosince 1834 v Kostelci nad Labem. Psal také pod pseudonymem Vojtěch Bělák.

František Šimáček, český novinář a nakladatel (1834–1885)

Knihtiskárna Františka Šimáčka v Jeruzalémské ulici v Praze, kresba Jos. Mukařovský

Studoval na pražské polytechnice a dva roky poté navštěvoval Amerlingův učitelský ústav v Budči. V roce 1855 uveřejnil své první články v časopisech Zlaté klasy a Pražské noviny. Roku 1857 založil časopis Posel z Prahy, který se systematicky věnoval národohospodářským myšlenkám. Vycházel desetkrát ročně formálně jako kniha, nikoli noviny, aby nebylo nutné žádat o úřední povolení. V roce 1861

Šimáček nastoupil do redakce Národních listů a podílel se na vydání prvního čísla tohoto později nejvýznamnějšího českého deníku. A o tři roky později konečně dostal povolení vydávat vlastní list – Národ, jehož publikování musel z finančních důvodů po dvou letech zastavit. Nakonec se mu podařilo založit nakladatelství v Jeruzalémské ulici, které provozoval od roku 1871. Vydal zde například Hrady a zámky české A. Sedláčka, Studničkův Zeměpis, Egypt slovem i obrazem Otakara Hostinského a další významná díla odborné literatury i beletrie. V posledních dvou letech života vydával časopis Světozor. Později převzal nakladatelství jeho syn Bohuslav. Knihtiskárna se roku 1900 stala součástí České grafické unie. František Šimáček zemřel 5. 5. 1885 v Praze po krátké plicní nemoci a byl pochován na Olšanských hřbitovech.

Petmatz

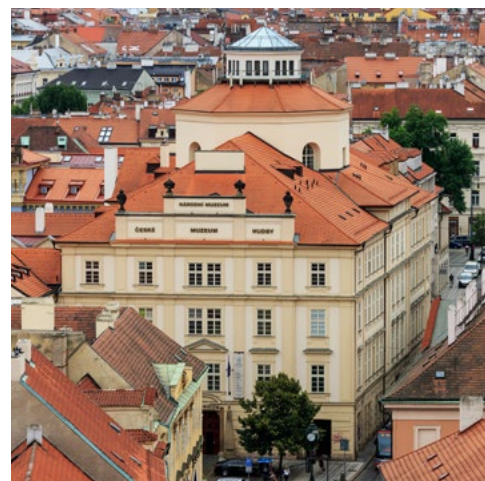
Malostranští dominikáni (420 let)

Barokní konvent dominikánského kláštera na Malé Straně v Praze vznikl roku 1604 na místě někdejšího gotického kláštera magdalenitek v bývalé osadě Nebovidy. Dnes je tu luxusní hotel.

Bývalý dominikánský klášter, Malá Strana

Areál kláštera i kostela magdalenitek byl vydrancován husity (1420), později zkonfiskován ve prospěch obce malostranské a poté zanikl. Do nového barokního areálu se dominikánský řád přesunul z Klementina a kláštera sv. Anežky. Součástí dominikánského kláštera byl i kostel sv. Máří Magdaleny, který byl postaven na místě staršího gotického chrámu, jenž zde stával již před rokem 1329. Raně barokní budova trojlodního klášterního kostela byla postavena a navržena významným italským architektem a stavitelem Francescem Carattim (mj. vystavěl Černínský palác v Praze). V kostele byli pohřbeni Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferové. V roce 1783 byl klášter i kostel v rámci reformy Josefa II. zrušen. Kostel byl nejprve využit jako skladiště a později, v roce 1790, klasicistně upraven. V domě fungovala pražská pošta (zpočátku jako je-

Národní muzeum, České muzeum hudby

dinář v Praze) a poté zde sídlila státní tiskárna. Objekt byl několikrát přestavěn. Na začátku 21. století byl klášterní dvůr s budovami nákladně rekonstruován na luxusní hotel a bývalý kostel sv. Máří Magdaleny slouží pro potřeby Českého muzea hudby.

-alba-

Historia magistra vitae

Prosinec 1314 (710 let)

Král Jan dostal od Ludvíka Bavorského jako zástavu za poskytnutou podporu při volbě nového římskoněmeckého panovníka Barrach, Antverpy, hrad Floss a Parkštejn a také **slib získání Chebska** za 10 tisíc hřiven stříbra spolu s podporou jeho nároků ve Slezsku a v Míšni.

1. 12. 1709 (315 let)

Český barokní hudební skladatel, houslista, učitel hudby a zpěvák **František Xaver Richter** se narodil 1. 12. 1709 v Holešově († 12. 9. 1789). Byl představitelem tzv. mannheimské školy založené krajanem J. V. Stamicem. Někdy je označován za zakladatele smyčcového kvartetu.

1. 12. 1839 (185 let)

V 18. století se velká část obyvatel Rokytnice věnovala tkalcovství. Počátkem 19. století byla domácí práce vytlačována tovární výrobou. V Horní Rokytnici **se živelně vzbouřilo na 400 domácích tkalců** a rozbilo místnímu podnikateli nově instalovaný stroj na vodní pohon.

2. 12. 1459 (565 let)

Byl vydán **královský patent**, který zakazoval vývoz zlata, stříbra a všech českých peněz ze země a dovoz drobných mincí. Cizí kupci byli nuceni platit zlatem, stříbrem nebo většími mincemi. Mincovní reformu pomohl králi Jiřímu uskutečnit finanční expert A. Marini z Grenoble.

3. 12. 1799 (225 let)

Byla **zavedena** tzv. **daň třídní** na všechny příjmy obyvatelstva. Pro vrchnost činila 45 %, u poddaných 15 %, u židů 30 % a ostatní, např. podnikatelé a živnostníci, odváděli dle velikosti příjmů daň od 2,5 % do 20 %. V Anglii vzniká v témže roce první důchodová daň.

Autor opony (170 let)

Vojtěch Antonín Hynais byl nejstarším synem českého krejčího ve Vídni. Narodil se 14. prosince 1854, a kdyby nic jiného, je autorem současné opony Národního divadla (1883).

Vojtěch Hynais, portrét od J. Vilímka

Po absolvování reálky nastoupil ke studiu na vídeňské Akademii výtvarných umění u profesorů Wurzingera a Eisenmengera. Od roku 1874 byl v ateliéru klasické malby u profesora Feuerbacha. V rámci stipendia studoval

v Římě a Benátkách díla starých mistrů. Na Světové výstavě ve Vídni (1873) se seznámil s budoucími umělci tzv. generace Národního divadla nebo s díly francouzského akademického klasicismu. Od roku 1878 studoval v Paříži u Jeana-Léona Gérôma na pařížské École des Beaux-Arts. V roce 1879 poprvé vystavoval v Praze v rámci výstavy Umělecké besedy. V Paříži se oženil (1883) s modelkou Augustou Vorinovou. Jeho tvorba se neomezila jen na malbu, věnoval se grafice, plakátu, spolupracoval s porcelánkou v Sèvres a vytvořil sérii Lunet pro vídeňský Hoftheater. Byl autorem plakátu pro Jubilejní zemskou výstavu 1891. Přijal místo profesora na pražské Akademii (1894), kde působil do své smrti (1925). Návrh opony Národního divadla vytvořil již v Paříži, její realizace

Vojtěch Hynais, *Dívka s azalkou*, 1913

v Praze trvala 90 dnů. Představení opony proběhlo při prvním uvedení Smetanovy *Libuše* 18. 11. 1883. Vojtěch Antonín Hynais zemřel 22. 8. 1925 v Praze a pohřben byl na vyšehradském Slavíně.

-mf-

foto © Wikimedia Commons

Skladatel intelektuál (165 let)

Český hudební skladatel, pedagog, hudební kritik a spisovatel Josef Bohuslav Foerster pocházel z kantorského rodu s dlouhou hudební tradicí. Narodil se 30. prosince 1859 v Praze jako Josef Caspar Franz Förster.

Josef Bohuslav Foerster, 1898

Vyrůstal v prostředí naplněném uměním a láskou k hudbě. Od mládí se učil hrát na violoncello, varhany a klavír. Po absolvování gymnázia a vyšší pražské reálky začal na přání otce studovat chemii na německé technické škole,

Dům „U Hrubšů“, Pštrossova ul., Praha 1, kde strávil Foerster své dětství

ale brzo se rozhodl pro hudební dráhu. Vstupuje na pražskou varhanickou školu, kterou po třech letech úspěšně zakončil. Poté se živil jako varhaník, učitel zpěvu a hudební referent Národních listů. Komponovat začal již v roce 1878. Jeho tvorba obsahuje snad všechny hudební žánry, od písní po instrumentální skladby a opery, věnoval se i sborovým

a církevním kompozicím. Vycházel z odkazu Bedřicha Smetany a v této linii komponoval celý život. Dne 1. září 1888 se oženil se sopranistkou Bertou Lauterovou, členkou Národního divadla, a následující léta svého života přizpůsobil její kariéře. Následoval ji do Hamburku a poté do Vídně. V cizině strávili celkem 25 let a poté se roku 1919 vrátili do vlasti. V nově založené republice požíval úcty jako vážená autorita a získal řadu významných funkcí. V roce 1936 zemřela jeho první manželka Berta, druhou ženou se mu stala Olga Dostálová Hilkenová. Josef Bohuslav Foerster umírá v 91 letech, 29. 5. 1951 v Novém Vestci u Staré Boleslavi. Pochován byl do rodinné hrobky na pražských Olšanech.

Marie Petrušková

foto © Wikimedia Commons

1739
(285 let)
František Josef Kinský
* 6. 12. 1739
† 9. 6. 1805
český šlechtic
a rakouský
vojenský velitel

1834
(190 let)
Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka
21. 12. 1834
premiéra Tylovy
národní frašky se
zpěvy

1879
(145 let)
Rudolf Friml
* 2. 12. 1879
† 12. 11. 1972
americký pianista
a hudební
skladatel českého
původu

Spisovatelka, překladatelka, učitelka (155 let)

Marie Aloisie Gebauerová byla jedním z osmi dětí lingvisty Jana Gebauera a Julie, rozené Wernerové. Narodila se 8. prosince 1869 v Pardubicích, v renesančním Wernerově domě na Pernštýnském náměstí.

Marie Gebauerová, před rokem 1928

Česká spisovatelka, překladatelka, učitelka a vydavatelka sebraných spisů B. Němcové patřila k prvním absolventkám českého Pedagogia, institutu pro

vzdělávání učitelů. Od roku 1888 byla mimořádnou posluchačkou Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Stala se učitelkou a později ředitelkou měšťanské školy na Vinohradech. Psala knihy pro mládež a memoárovou prózu. Přispívala do řady časopisů a překládala z ruštiny. Byla členkou sdružení učitelů Umělecká výchova, které vzniklo roku 1912 s cílem všestranně podporovat estetickou výchovu dětí. Podporovala založení stálé ochotnické loutkové scény a v roce 1913 se stala zakládající členkou Loutkového divadla Umělecké výchovy. Cestovala

Marie Gebauerová, Jurka, vyd. Jan Laichter, 1922

po celé Evropě, vedla si cestovní deník a publikovala v dobových časopisech. Napsala řadu knih pro děti a mládež, několik učebnic a jeden román. Vyšla deset svazků sebraných spisů Boženy Němcové a tři knihy její korespondence, které sebrala a uspořádala. V letech 1926 a 1932 jí byly vydány Rodinné vzpomínky na J. Gebauera. Byla členkou Amerického klubu dam. Zemřela bezdětná 7. 1. 1928 v Praze ve věku 58 let a pohřbena byla v rodinné hrobce na Vinohradském hřbitově.

-aba-

Elektrárna města Žižkova (135 let)

„Zlevníme elektřinu natolik, že svíčkami budou svítit jen bohatí,“ prohlásil Thomas Alva Edison na silvestra roku 1879. Sedm let poté, co Edison otevřel první veřejnou elektrárnu v New Yorku, František Křížík naprojektoval a 1. prosince 1889 zprovoznil městskou elektrárnu na Žižkově.

Areál elektrárny okolo roku 1910

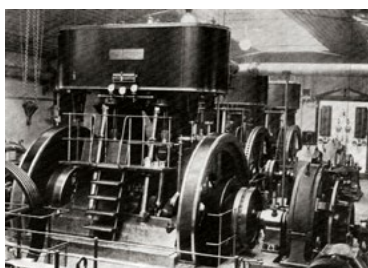
Zavedl tak do žižkovských ulic jedno z prvních veřejných elektrických osvětlení v Čechách. Elektrárna byla dokončena za necelých 9 měsíců poté, co o záměru výstavby rozhodlo 27. února 1889 zastupitelstvo města. Křížíkovy obloukové lampy a Edisonovy žárovky rozmístili dělníci na stožárech ve výšce asi 14 metrů. Žárovky, a to si musíme

přiznat, zde byly jen pro případ, že by oblouková zhasla.

Do stejnosměrné elektrické sítě (120 a 240 V) se zakrátko připojily první obchody a domácnosti. První rok bylo v ulicích 16 obloukovek a 600 žárovek, za rok už přibýlo 250 obloukovek a 300 žárovek v ulicích

a přes 1200 v privátech. Původní jeden parní stroj elektrárny (výkon 60 HP) poháněl dvě dynamy, a to pouze večer. Od roku 1910 to již byly dva parní stroje (výkon 200 HP a 500 HP) a poháněly osm dynam. V roce 1912 byly instalovány usměrňovače přeměny střídavého proudu z holešovické elektrárny na stejnosměrný proud. Elektrárna byla v provozu až do roku 1926, kdy byly technologie odvezeny. Východní část areálu byla přestavěna na tržnici, jež byla otevřena 26. 10. 1931. Po zrušení za reálného socialismu byla obnovena koncem 20. století, ale střídaly se tu všemožné nesmysly. Aktuálně Laura Lukáčová přetváří zanedbanou tržnici v moderní komunitní centrum.

Luděk Sládek

Interiér elektrárny

1914
(110 let)
Alfréd Radok
* 17. 12. 1914
† 22. 4. 1976
český režisér
a zakladatel
Laterny magiky

1919
(105 let)
Jaroslav Vozáb
* 16. 12. 1919
† 3. 4. 1988
český překladatel
a herec, člen
Divadla Jára
Cimrmana

1919
(105 let)
Ota Sklenčka
* 19. 12. 1919
† 10. 10. 1993
český herec
a divadelní
pedagog

Historia magistra vitae

4. 12. 1789 (235 let)

Dosavadní Soukromá společnost nauk v Praze **změnila** svůj **název na Českou společnost nauk**. Dvorským dekretem Leopolda II. byla roku 1790 přejmenována na Královskou českou společnost nauk. Společnost měla sídlo v Karolinu, kde byla v roce 1786 založena i její knihovna.

5. 12. 1904 (120 let)

Český sochař, architekt a restaurátor **Antonín Wagner** se narodil 5. 12. 1904 v Jaroměři († 11. 1. 1978). Je spoluautorem sochy Jaroslava Vrchlického na Petříně z roku 1956, společně s architektem Janem Sokolem. Podílel se také na obnově areálu Braunova Betléma u Kuksu.

6. 12. 1269 (755 let)

Založení města Brušperk, a to pod jménem Brunsperch podle svého zakladatele, olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku. První písemná zmínka o Brušperku se objevuje v jeho lokační listině z 6. 12. 1269. Město leží v Moravskoslezském kraji a je nazýváno Lašský Betlém.

6. 12. 1774 (250 let)

Marie Terezie **zavádí** Všeobecným školním řádem **školní docházku dětí** ve věku 6–12 let. Pro chlapce pak povinnou školní docházku zavádí František I. (1805), pro dívky platí od roku 1880. Bezplatné a povinné základní školství je ustanoveno Všeobecnou deklarací lidských práv.

6. 12. 1884 (140 let)

Slavnostním představením hry Magelona od J. J. Kolára bylo **otevřeno Prozatímní národní divadlo v Brně**. Divadlo bylo prvním místem představení českých divadelních děl a oper, včetně Jejích pastorkyně od Leoše Janáčka v roce 1904. V tomto divadle začal svou kariéru Jiří Mahen.

Historia magistra vitae

9. 12. 1864 (160 let)

Český hudební skladatel a skladatel **Karel Josef Barvitius** (roz. Brodský) se narodil 9. 12. 1864 v Německém (dnes Havlíčkově) Brodě († 23. 3. 1937 Praha). Byl významnou osobností pražského hudebního života, leč jeho vlastní skladby se nedochovaly.

16. 12. 1944 (80 let)

Bombardéry USAAF se pokusily o **nálet na Škodovy závody v Plzni**, místo toho pumy zasáhly obytné čtvrti. 20. 12. 1944 bombardéry USAAF úspěšně s náletem na Škodovy závody, při útoku na hlavní nádraží byl však zasažen též Měšťanský pivovar a střed města.

17. 12. 1594 (430 let)

Český šlechtic **Albrecht Jan Smiřický ze Smiřic** se narodil 17. 12. 1594 v Hrubé Skále († 18. 11. 1618). Patřil k nejvýznamnějším představitelům rodu Smiřických. Jeho tehdejší autorita byla tak vysoká, že byl považován za možného kandidáta na českou královskou korunu.

20. 12. 1409 (615 let)

Papež Alexandr V. vydal na žádost pražského arcibiskupa **zákaz kázání v soukromých kaplích** v Čechách, tedy mimo farní, klášterní a biskupské kostely. Opatření bylo namířené hlavně proti kazatelské činnosti M. Jana Husa v Betlémské kapli. Ten však neuposlechl a kázal dále.

20. 12. 1859 (165 let)

Patentem č. 227 byl **uzákoněn nový živnostenský řád**. Tímto zákonem byly odstraněny poslední zbytky cechů a byl zaveden plný liberalismus. To znamená, že každý občan měl volný přístup ke všem živnostem. Zásady volné konkurence legalizoval obchodní zákoník roku 1862.

Úspěšný autor šlágrů (115 let)

Josef Stelibský, český hudební skladatel, pianista, kapelník a redaktor, se narodil 5. prosince 1909 ve Vsetíně. K hudbě ho vedl jeho otec, úředník a amatérský muzikant. Je autorem skladeb k více než 50 českým filmům.

Po absolvování obecné školy a měšťanky ve Vsetíně ho otec poslal v 16 letech do Prahy na studia Pražské konzervatoře. Hru na varhany a skladbu studoval u Jaroslava Kříčky. Po třech letech se rozhodl školu opustit a vrátil se k rodině, která se mezitím přestěhovala na Slovensko. V Turčianském sv. Martinu se stal ředitelem kúry chrámu sv. Martina, komponoval své první písně a hudbu k němým filmům. V roce 1932 se vrátil do Prahy a doufal, že se mu podaří se svou tvorbou prosadit. Hrál na klavír v biografech a řídil kavářské orchestry. Po čase dostal nabídku složit hudbu

Josef Stelibský, 1935

Kdo jednou měl někoho rád, valčíková píseň

k historickému dramatu Vězeň na Bezdězi, skladba byla vydána na gramodeskách a stála na počátku jeho hvězdné dráhy. V následujících 15 letech vytvořil stovky populárních písní a šlágrů, je spoluautorem 14 operet. Po únoru 1948

emigroval se svojí životní partnerkou do Západního Německa, kde byl šest let zaměstnán jako hudební redaktor stanice Svobodná Evropa v Mnichově. Poté odejel do Spojených států amerických, kde se v Los Angeles živil jako učitel hudby mezi krajinami. Přislíbil smlouvy na komponování hudby pro hollywoodská studia byl zmařen vážnou nemocí a operací srdce. Zdravotní a existenční problémy přivedly Josefa až k rozhodnutí o dobrovolném odchodu ze světa. Zemřel 28. 4. 1962 v Hollywoodu.

-ab-

Mimořádný hudební talent (115 let)

Česká mezzosopranistka Růžena Hořáková (roz. Bendáková) se narodila 31. prosince 1909 ve východočeském Jičíně. Osud ji zavál až do daleké Argentiny, kde se v Buenos Aires stala sólistkou operního souboru.

V Jičíně vystudovala gymnázium a účinkovala v místním divadelním spolku, který uváděl opery i operety. S prvním manželem, právníkem Vladimírem Hořákem, žila tři roky v Užhorodu na Podkarpatské Rusi. Po návratu do Prahy se nejprve soukromě učila zpěvu na Masarykově lidově výchovném ústavu

Růžena Hořáková, 1941

a poté se věnovala studiu dramatického umění a zpěvu na Německé hudební akademii. V roce 1937 nastoupila jako mezzosopranistka do opery německého divadla v Liberci, ale ještě týž rok

přešla do Státního divadla v Brně, kde setrvala do roku 1942. V letech 1945–1948 byla členkou opery Národního divadla v Praze. Koncertovala ve Vídni a Velké Británii. V říjnu 1948 odešla se svým druhým manželem, hudebním vědcem Leošem Firkušným, do Argentiny, kde už zůstali. Dále se věnovala opernímu zpěvu a propagaci české hudby. Mezi lety 1950–1979 působila jako sólistka opery Teatro Colón v Buenos Aires. Koncertovala po celé Argentíně, ve svých vystoupeních přednášela

Program koncertu Růženy Hořákové v Náchodě s vlastnoručním podpisem, 1943

i písně českých autorů, např. Bedřicha Smetany, Zdeňka Fibicha nebo Leoše Janáčka. Z modernějších hudebních děl zpívala mezzosopranové party z díla Bohuslava Martinů nebo Bély Bartóka. Růžena Hořáková zemřela 5. 7. 2001 v Buenos Aires ve věku nedožitých 92 let.

-baal-

1924 (100 let)
první vánoční strom v republice
14. 12. 1924 rozsvícení nám. Svobody v Brně

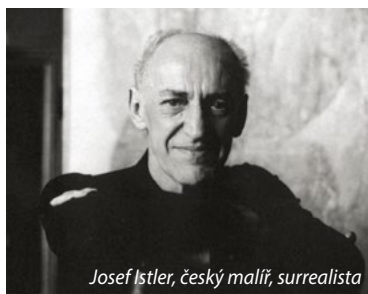
1939 (85 let)
Josef Abrhám
* 14. 12. 1939
† 16. 5. 2022
český divadelní, filmový a televizní herec

1949 (75 let)
Richard Kybic
* 1. 12. 1949
† 12. 5. 2003
český rockový kytarista, zpěvák a skladatel

Poslední mohykán českého surrealismu (105 let)

Český malíř, fotograf, grafik a pedagog Josef Istler se narodil 21. prosince 1919 v Praze. Jeho tvorba je neobvykle rozsáhlá. Zahrnuje olejomalby, kombinované techniky, kresby a grafiky.

Josef Istler, český malíř, surrealista

Koncem 30. let 20. století soukromě studoval v Jugoslávii malbu u německého malíře Waltra Höffnera. Mnohem více byl však ovlivněn přátelstvím s Karlem Teigem a Toyen, s nimiž se seznámil během roku 1941. Po druhé světové válce se stal členem Spolku výtvarných umělců Mánes. V Istlerově uměleckém životě došlo k zásadní změně orientace jeho díla ve 40. letech minulého století, kdy

se stal součástí okruhu progresivních umělců, známých jako skupina RA. Vedle Istlera k ní patřil Miloš Koreček, Ludvík Kundera, Bohdan Lacina, Zdeněk Lorenc, Vilém Reichmann, Václav Tikal a Václav Zykumund. Tehdy to byla skupina mladých avantgardních umělců, kteří výrazně ovlivnili českou výtvarnou scénu. Do začátku Istlerovy tvorby se pochopitelně promítla temnota doby okupace a heydrichiády. Tehdy také vznikla jeho nejlepší surrealistická díla. V 50. letech jeho tendence směřují k abstrakci a experimentování se strukturou. Vrchol jeho tvorby odborníci většinou vidí v 60. letech. V té době vznikají monumentální abstrakce nejrůznějších kombinovaných technik mimořádné fantazie. Jeho tvorba z let osmdesátých a devadesátých byla kritikou přijímána s rozpaky. V tomto

Josef Istler, Fantom, olej, 1945

období hodně tvořil, ale jeho díla zůstala ve velké míře nedokončena. Josef Istler zemřel 19. 6. 2000 v Praze.

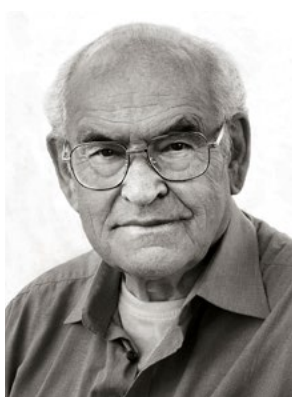
-Petram-

foto © Wikimedia Commons

Mistr fotomontáže (95 let)

Český umělecký fotograf Jan Šplíchal patří mezi nejvýznamnější tvůrce v oblasti české imaginativní fotografie. Narodil se 17. prosince 1929 ve Sloupnici u Litomyšle.

Od dětství rád kreslil a toužil stát se malířem. Nejprve vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu v Jablonci (1945–1948) a poté byl přijat na Akademii výtvarných umění v Praze. Studium ale nedokončil z politických důvodů a začal pracovat jako retušér barev v tiskárně, kde byl zaměstnán až do důchodu. Tady přišel do kontaktu s publikacemi předních českých fotografů (Josef Sudek, Josef Ehm), a objevil tak výrazové možnosti fotografie. Pronikl do tajů řemesla a komplikovaného procesu fotomontáže. Absolvoval kurzy fotografie a od roku 1955 se začal věnovat fotografické

Jan Šplíchal, autopořet, 2013

Jan Šplíchal, Z cyklu Krajiny, 1974

tvorbě. V roce 1964 byl přijat do Svazu českých výtvarných umělců a skupiny Proměna. Pravidelně se zúčastňoval výstav československé fotografie doma i v zahraničí. Od 70. let spolupracoval s předními českými nakladatelstvími na

knižních fotografických ilustracích, v 80. letech realizoval velkoformátové fotomontáže do několika objektů v Praze i v Čechách. V roce 1987 natočil krátký autorský film Orbis terrarum ve Studiu krátkého filmu v Praze na Barrandově. V 90. letech vytvořil scénické fotografie k představením pro Státní operu Praha. Po roce 2000 začal pracovat i s digitální fotografií. V osobním životě byl dvakrát ženat, poprvé s Libuší Štruplovou, se kterou měl syna a dceru, podruhé s Miladou Mitkovou. Jan Šplíchal zemřel 14. 3. 2019 v Praze.

Alice Braborcová

foto © Wikimedia Commons

1949
(75 let)
Josef Alois Náhlovský
* 15. 12. 1949
† 7. 4. 2022
český komik, bavič, hudebník a příležitostný herec a spisovatel

1949
(75 let)
Stalinův pomník
22. 12. 1949
zahájení stavby v Praze na Letné

1964
(60 let)
Norbert Lichý
* 29. 12. 1964
† 16. 1. 2024
český herec a hudebník, člen Divadla Petra Bezruče

Historia magistra vitae

21. 12. 1919 (105 let)

Moravský básník, překladatel a esperantista **Ivan Blatný** se narodil 21. 12. 1919 v Brně († 5. 8. 1990). Po roce 1948 žil ve Velké Británii. Aktivně se věnoval tvorbě zejména ve 40. letech 20. století, a to jak poezii, tak próze, věnoval se i tvorbě pro děti. Byl člen Skupiny 42.

22. 12. 1769 (255 let)

Byla ustavena **Vlastenecko-hospodářská společnost** v Praze, která sdružovala většinu šlechtických velkostatkářů v monarchii. Náplní činnosti bylo zřízení školy pro hospodářské úředníky, zlepšení chovu dobytka i polního hospodaření a rozvoj chmelařství a včelařství.

26. 12. 1349 (675 let)

Oficiálně byl na Moravě **stanoven svátek sv. Cyrila a Metoděje na 9. března** a měl připomínat jejich misi. Tato událost byla součástí širšího úsilí církve o upevnění jejich kultu v českých zemích, a zvláště na Moravě. Dnes je svátek v České republice slaven 5. července.

27. 12. 1944 (80 let)

Státní ministr protektorátu Čechy a Morava Karl Hermann Frank vydal **nařízení o pracovní mobilizaci** všech mužů ve věku do 45 let. Tito muži měli být povoláni k zákopovým pracím na Moravě, které měly pomoci bránit postup sovětských vojsk směrem na západ.

28. 12. 1884 (140 let)

Český astronom **Karel Anděl** se narodil 28. 12. 1884 v Praze († 17. 3. 1948). Zabýval se hlavně kartografií měsíčního povrchu a nakreslil světoznámou mapu Měsíce Mappa Selenographica (1926). Byl po něm pojmenován jeden z kráterů na přivrácené straně Měsíce.

text: Pavel Edvard Vančura (redakce@kamposeskuz.cz)

výherci, odpovědi

SOUTĚŽE ZA MĚSÍC LISTOPAD 2024

Celkem došlo 728 odpovědí, z toho 440 žen, 288 mužů.

Nejvíce odpovědí přišlo:

- Ústecký kraj: 15,66 %
- Hl. město Praha: 15,52 %
- Středočeský kraj: 11,81 %
- Moravskoslezský kraj: 10,30 %
- Olomoucký kraj: 7,01 %
- Pardubický kraj: 6,73 %
- Jihočeský kraj: 6,32 %
- Jihomoravský kraj: 6,32 %
- Vysočina: 5,92 %

Fotohádanka

otázka: Poznáte místo na obrázku?

odpověď: b) Václavské náměstí, Praha 1

soutěžilo: 270 čtenářů, 250 správně, 20 špatně

výherci: Marie Šlaisová, Domažlice; Lenka Zelinková, Třinec; Štěpán Radouš, Litoměřice

Křížovka

tajenka: ... je železniční muzeum v Sudoměři

soutěžilo: 211 čtenářů, 186 správně, 25 špatně

výherci: Aleš Chot, Sedlčany; Eva Macnerová, Pardubice; Magda Dušánková, Hranice

Soutěž o vstupenky

otázka: Kde se narodil Ronald Harwood, autor hry Kvartet?

odpověď: b/ Kapské město

soutěžilo: 247 čtenářů, 246 správně, 1 špatně

výherci: Jiří Linhart, Praha 5 – Smíchov; Zdeněk Procházka ml., Valašské Meziříčí; Marie Šimůnková, Třeboň

Všem výhercům srdečně blahopřejeme.

fotohádanka

Poznáte místo na obrázku?

- náměstí Republiky, Praha 1
- náměstí Míru, Praha 2
- Mariánské náměstí, Praha 1

Své odpovědi na **fotohádanku** a **tajenku křížovky** nám pošlete do 10. prosince z www.kampocesku.cz/souteze, www.prazskyprehled.cz/souteze nebo poštou na adresu redakce. Vždy tři výherci z každé soutěže **obdrží od redakce výhru e-mailem.**

Podmínky soutěží najdete na

www.kampocesku.cz/vseobecne-podminky.

křížovka

Děčinský Sněžník, kamenná rozhledna postavená v roce 1864, se nachází na ..., v nadmořské výšce 723 metrů. Samotná věž měří 33 metrů a na otevřenou vyhlídkovou plošinu vede 153 schodů.										
POMŮCKA: GP, IFA, ŠASI	ŘÍMSKÝCH 45	1. DÍL TAJENKY	VZNEŠENÁ MÝŠLENKA	POLOVINA KMITU		SLITINA ŽELEZA A UHLÍKU	INICIÁLY ZPĚVÁKA HEJMY	NUŽE	OPAK, MELODIE A TEXTU V PÍSNI	MCBAINOVO JMÉNO
VPÁD						FRANCOUZSKÁ REKA				
ZMRZLÉ KUSY VODY						OKAMŽITÉ				
	VYPADAT ZKR. UMĚLECKÉ ŠKOLY								CITOSLOVCE NÁMAHY SKLADY NA OBIILÍ	TŘI SLOVENSKY
DRUH PEPŘE						ZVÝŠENÝ TÓN F KUCHYŇSKÁ NÁDOBA			INIC. ZPĚV. TESAŘIKA DRUH KORENÍ	
OSOBNÍ ZÁJMENO						ZDOBIČ NEHTŮ ÚŘAD PRO LETECT. USA				
TÝKAJÍCÍ SE ORG. SLUCHU						SARMATÉ				
	PODVOZEK ZELENINOVÉ POKRMY								PLOŠNÁ MIRA PŮV. OBYV. PYRENEJÍ	2. DÍL TAJENKY
PODBÍZETI									CITOSLOVCE KONSKÉHO RŽANÍ SLOH	
VYSOKÉ KARTY						SYSTÉM BRZD ČÍSLO K PLATEB. KARTĚ			INIC. HERCE NOVÉHO JMÉNO PSA ZDROBNĚLE	
ČESKÁ TELEVIZE ZKR.						VÝROBCI ÚPLETŮ VODNÍ SELMA				
STAROŘEKOVÉ									ČISTÉ GRAND PRIX ZKR.	SÁLY
	DLOUHÝ ANGLICKY ŠKODLIVÝ MOTÝLEK								ZÁSADITÁ LÁTKA NERVOVÝ ZÁŠKUB	
SMRTELNÁ CHOROBA						CHEM. ZN. PLATINY SPZ SVITAV			RIBONUKL. KYSELINA ŠLECHTICKÝ PŘÍDOMEK	
OBLNINA									VYSNĚNÝ CIL	
HOJIVÉ PROSTŘEDKY									SUŠENKY	

soutěž o vstupenky

do Národního technického muzea v Praze

Kde byl původně umístěn Letenský kolotoč v Praze?

a/ na Královských Vinohradech b/ na Žižkově c/ ve Strašnicích

Odpovědi zašlete do 10. prosince z www.kampocesku.cz/souteze a www.prazskyprehled.cz/souteze. Dva výherci získají dvě vstupenky pro celkem čtyři osoby do expozic a výstav Národního technického muzea v Praze.

Elektronické předplatné na novém webu www.prazskyprehled.cz

LUCEMBURKOVÉ

rodokmen LP 998–1458

Lucemburkové jako druhá česká královská dynastie vládli ZEMÍM KORUNY ČESKÉ v letech 1310–1437. Ručně malovaný rodokmen včetně postav a typických detailů pro období gotiky ocení snad každý milovník historie. Rozměr tisku na formát A1 zaručuje dobrou čitelnost i přehlednost. Skvělý dárek, unikátní dekorace, didaktická pomůcka.

KOUPÍTE NA E-SHOPU REDAKCE
www.kampocesku.cz/eshop

poštovní zásilka: 399 Kč (poštovné 100 Kč platí pouze pro Českou republiku)
osobní odběr v redakci: 150 Kč (+ tubus 49 Kč)

• rozměr A1 (594 x 841 mm) • baleno do tubusu • dodává Česká pošta jako doporučený, pojištěný balík do ruky
 KAM po Česku, Kubelíkova 30, Praha 3

Betlémy

PRAHA A STŘEDOČESKÝ KRAJ 2024
OD 24. PROSINCE

WWW.KRESTANSKEVANOCE.CZ

KONEC

neplacené části

ČÍST DÁL
předplatitel